RUSLAND

Dette faktablad forklarer, hvordan forbindelserne mellem EU og Rusland har været stærkt anspændte siden Ruslands ulovlige annektering af Krim i 2014, dets invasion og besættelse af dele af Ukraines Donbasregion, destabiliseringspolitikker i regionen som helhed, desinformations- og indblandingsoperationer og menneskerettighedskrænkelser. Ruslands omfattende og ulovlige invasion af Ukraine i 2022 førte til suspension af alt resterende politisk, kulturelt og videnskabeligt samarbejde og vedtagelse af hidtil usete EU-sanktioner og internationale sanktioner.

RETSGRUNDLAG

— Traktaten om Den Europæiske Union: Afsnit V (EU's optræden udadtil)

— Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde: artikel 206-207 (handelspolitik) og artikel 216-219 (internationale aftaler)

— Partnerskabs- og samarbejdsaftale (bilaterale forbindelser).

FORBINDELSERNE MELLEM EU OG RUSLAND

Inden Maidanbevægelsens protester i Ukraine i november 2013 arbejdede EU og Rusland i retning af et strategisk partnerskab baseret på politisk dialog, økonomisk integration og samarbejde om globale anliggender. Forhandlingerne, der blev indledt i 2008, havde til formål at indgå en ny aftale om handel, energi, klimaindsats, forskning, kultur og sikkerhed, mens partnerskabet for modernisering fra 2010 havde til formål at fremme reformer, innovation og tættere økonomiske bånd. EU støttede også Ruslands tiltrædelse af Verdenshandelsorganisationen (WTO), som blev fuldendt i 2012.

Denne kurs ophørte brat i 2014, da Rusland indledte sin første invasion af Ukraine, ulovligt annekterede Krim og invaderede dele af Ukraines østlige Donbasregion. Disse angrebshandlinger underminerede fuldstændig grundlaget for partnerskab og udløste en omfattende revurdering af EU's politik over for Rusland.

Som reaktion herpå indførte EU sine første restriktive foranstaltninger over for Rusland, herunder indefrysning af aktiver og rejseforbud for russiske regeringsrepræsentanter og stedfortrædere, der er involveret i undermineringen af Ukraines suverænitet. Topmøderne mellem EU og Rusland blev suspenderet, forhandlingerne om en ny samarbejdsaftale blev indstillet, og Rusland blev smidt ud af G8. Efterfølgende blev der indført bredere sektorspecifikke sanktioner rettet mod handel, finansiering, energi og forsvar.

I 2016 definerede EU's globale sikkerhedsstrategi Rusland som "en central strategisk udfordring", hvilket fik Rådet til at vedtage fem vejledende principper: 1) gennemførelse af Minskaftalerne om en våbenhvile i konflikten i det østlige Ukraine som den afgørende forudsætning for enhver væsentlig ændring i EU's indstilling til Rusland, 2) styrkede forbindelser med EU's østlige partnerskabslande og andre nabolande, herunder landene i Centralasien, 3) styrkelse af EU's modstandsdygtighed

(f.eks. hvad angår energisikkerhed, hybride trusler og strategisk kommunikation), 4) selektivt engagement med Rusland vedrørende anliggender af interesse for EU og 5) behovet for at indgå i mellemfolkelige kontakter og støtte det russiske civilsamfund.

Ruslands omfattende invasion af Ukraine den 24. februar 2022 markerede endnu et vendepunkt i forbindelserne mellem EU og Rusland og udløste en grundlæggende omdefinering af Europas sikkerhedspolitik. EU har på det kraftigste fordømt Ruslands ulovlige, uprovokerede og uberettigede angrebskrig mod Ukraine, dets bevidste angreb på civile og civil infrastruktur og dets forsøg på at annektere ukrainsk territorium gennem proformafolkeafstemninger i de besatte områder. Det kræver fortsat øjeblikkelig og betingelsesløs tilbagetrækning af alle russiske styrker fra hele Ukraines område inden for dets internationalt anerkendte grænser og understreger, at Rusland bærer det fulde ansvar for landets åbenlyse overtrædelse af FN-pagten og folkerettens grundlæggende principper. EU har fordømt Ruslands brug af fødevarer som våben i krigen mod Ukraine og den globale fødevaresikkerhedskrise, som Rusland dermed har udløst.

I marts 2022 vedtog EU sit strategiske kompas for sikkerhed og forsvar, hvori det anerkendte, at Rusland udgjorde "en langsigtet og direkte trussel mod den europæiske sikkerhed". Dette markerede et markant skift i forbindelserne mellem EU og Rusland siden 2016. NATO's strategiske koncept, der blev vedtaget i juni 2022, stemte i ved at kalde Den Russiske Føderation "den største og mest direkte trussel mod de allieredes sikkerhed og mod fred og stabilitet i det euro-atlantiske område". Siden 2022 har EU's tilgang til Rusland derfor været styret af følgende principper: 1) Rusland skal isoleres internationalt, og der skal indføres sanktioner over for Rusland for at forhindre det i at føre krig. 2) Det internationale samfund skal sikre ansvarlighed ved at holde den russiske stat, individuelle gerningsmænd og medskyldige ansvarlige for krænkelser af folkeretten og krigsforbrydelser begået i Ukraine. 3) EU's naboer skal støttes, herunder gennem EU's udvidelsespolitik, og partnere verden over skal hjælpes med at håndtere konsekvenserne af Ruslands angrebskrig mod Ukraine. 4) Tæt samarbejde med NATO og partnere i hele verden bør støttes for at forsvare den regelbaserede internationale orden. 5) EU's modstandsdygtighed skal styrkes, navnlig inden for energisikkerhed og kritisk infrastruktur, og Ruslands cybertrusler og hybride trusler, informationsmanipulation og indblanding skal imødegås. 6) Civilsamfundet, menneskerettighedsforkæmpere og uafhængige medier skal støttes i og uden for Rusland, samtidig med at der tages hånd om trusler mod sikkerheden og den offentlige orden i EU.

Som reaktion på Ruslands invasion vedtog EU's medlemsstater hurtigt hidtil uset hårde sanktioner i tæt samarbejde med partnere, herunder USA, Det Forenede Kongerige, Canada, Australien og Japan. Siden den 24. februar 2022 har EU udvidet de restriktive sektorforanstaltninger massivt gennem 20 på hinanden følgende pakker af sanktioner mod Rusland (frem til maj 2026) og har tilføjet et betydeligt antal enkeltpersoner og enheder til sanktionslisten med henblik på yderligere at øge presset på Rusland for at bringe krigen til ophør. De restriktive foranstaltninger har til formål at svække Ruslands økonomiske grundlag, afskære landet fra væsentlige teknologier og markeder og i høj grad reducere dets evne til at føre krig.

Den hurtige vedtagelse af 20 pakker af EU-sanktioner mod Rusland i det, der allerede er blevet betegnet som en "sanktionsrevolution", har resulteret i et hidtil

uset sæt foranstaltninger rettet mod nøglesektorerne i den russiske økonomi og landets politiske elite. Hver sanktionspakke har gradvist ændret og udvidet anvendelsesområdet for de sanktionsordninger, der blev vedtaget fra 2014 og fremefter, med tilføjelsen af en ny ordning, der forbyder import af varer med oprindelse i de ulovligt annekterede områder Donetsk, Luhansk, Kherson og Zaporizjzja til EU. Det er hensigten, at sanktionspakkerne skal være hårde og have vidtrækkende konsekvenser på tværs af sektorerne finans, energi, transport og luftfart, teknologi, konsulentvirksomhed og radio-/TV-spredning samt for metal- og luksusvarer og andre varesektorer. Eksportforbud påvirker ca. 54 % af eksporten til Rusland før krigen, mens importforbud dækker 58 % af importen før krigen. Desuden indførte EU i marts 2025 told på landbrugsprodukter og gødningsstoffer fra Rusland og Belarus. På ranglisten over EU's vigtigste handelspartnere er Rusland faldet fra en femteplads i 2021 til nr. 15 i 2024. Ud over de økonomiske sanktioner og sanktioner mod enkeltpersoner er der blevet indført efterfølgende diplomatiske sanktioner, herunder suspension af visumlempelser mellem EU og Rusland. Sammen med andre medlemmer af WTO vedtog man i EU at nægte mestbegunstigelsesbehandling af russiske varer og tjenesteydelser på EU's markeder. Forberedelserne til den 21. sanktionspakke er i gang. Denne kommende pakke forventes yderligere at ramme Ruslands "skyggeflåde", finansielle institutioner, militærindustrielle virksomheder og virksomheder, der er involveret i handel med stjålet ukrainsk korn.

Ved udgangen af maj 2026 omfatter sanktionslisterne mere end 2 700 enkeltpersoner og enheder. De personer, der er indført sanktioner imod, omfatter Den Russiske Føderations præsident Vladimir Putin, Ruslands udenrigsminister Sergej Lavrov, de 351 medlemmer af Statsdumaen, der godkendte anerkendelsen af de midlertidigt besatte områder i regionerne Donetsk og Luhansk, højtstående embedsmænd og militært personel, desinformationsaktører, de ansvarlige for missilangreb mod civile og kritisk civil infrastruktur samt for ulovlig deportation og tvangsoverførsel og ulovlige adoptioner af ukrainske børn og militarisering og ideologisk indoktrinering af disse. Flere højtstående medlemmer af lejehæren Wagnergruppen blev opført på sanktionslisten.

Efter den russiske oppositionsleders og Sakharovprismodtageren Aleksej Navalnyjs død i et sibirisk fængsel i februar 2024 og som reaktion på den stigende politiske undertrykkelse i Rusland oprettede Rådet den 27. maj 2024 en ny sanktionsordning mod personer og enheder, der er ansvarlige for krænkelser af menneskerettighederne, undertrykkelse af civilsamfundet og den demokratiske opposition og underminering af demokratiet og retsstatsprincippet i Rusland. Den nye ordning supplerer den globale EU-ordning for menneskerettighedssanktioner og giver EU mulighed for at træffe afgørelse om yderligere landespecifikke foranstaltninger som reaktion på menneskerettighedskrænkelser og intern undertrykkelse i Rusland. Per maj 2026 er 135 personer og 37 enheder omfattet af sanktionerne, herunder dommere, anklagere og medlemmer af retsvæsenet, som spillede en central rolle i fængslingen af og mordet på Aleksej Navalnyj.

Den 8. oktober 2024 vedtog Rådet en ny sanktionsordning som reaktion på Ruslands destabiliserende handlinger i EU og på verdensplan med henblik på at undergrave demokratiske processer, tilskynde til eller støtte voldelige demonstrationer, intimidere

kritikere, manipulere oplysninger og udføre cyberangreb eller sabotage mod kritisk infrastruktur.

I maj 2025 udvidede Rådet anvendelsesområdet for sine autonome restriktive foranstaltninger til at omfatte fysiske aktiver såsom skibe, luftfartøjer, fast ejendom og kommunikationsnetværkskomponenter samt transaktioner, der involverer udbydere af finansielle tjenester og kryptoaktivtjenester. Der er opført 69 personer og 19 enheder på sanktionslisten.

EU har også intensiveret håndhævelsen for at forhindre omgåelse af sanktioner via tredjelande. Foranstaltningerne er rettet mod genudførsel af produkter med dobbelt anvendelse, kritiske komponenter og avancerede teknologier. Ud over lukningen af EU's luftrum for alle russiske luftfartøjer og af EU's havne for alle russiske fartøjer omhandler specifikke bestemmelser Ruslands voksende "skyggeflåde", der anvendes til at omgå sanktioner, herunder forbud mod adgang til havne, restriktioner for levering af tjenesteydelser og strengere overvågning af salg af fartøjer til tredjelande. I alt er mere end 600 fartøjer omfattet af sanktioner.

For at styrke håndhævelsen tilføjede Rådet den 9. juni 2023 overtrædelse af EU's sanktioner til listen over strafbare handlinger i EU. Dette gjorde det muligt for medlemsstaterne at harmonisere strafferetlige sanktioner og forbedre samarbejdet om efterforskning og retsforfølgning af overtrædelser af sanktioner.

I september 2022 suspenderede EU's medlemsstater fuldt ud visumlempelsesaftalen fra 2007 mellem EU og Rusland. Selv om der blev udstedt retningslinjer for gennemførelsen af suspensionen af visa for at sikre, at suspensionen ikke berørte personer med behov for beskyttelse og personer, der rejser med væsentlige formål, såsom journalister, systemkritikere og repræsentanter for civilsamfundet, vedtog Kommissionen i november 2025 strengere visumregler på grund af de øgede sikkerhedsrisici som følge af Ruslands angrebskrig mod Ukraine, herunder anvendelse af migration som våben, sabotage og potentielt misbrug af visa.

Som gengældelse betegnede den russiske regering alle EU-medlemsstater, Det Forenede Kongerige, USA og andre lande med en sanktionsordning over for Rusland som "uvenlige stater". Modforanstaltninger begrænser nu en lang række forretningsmæssige og finansielle transaktioner med enkeltpersoner og enheder fra disse lande.

Den 31. marts 2022 besluttede de russiske myndigheder også at udvide deres "stopliste" betydeligt til at omfatte "EU's øverste ledelse, en række medlemmer af Kommissionen og chefer for EU's militære organer samt et stort flertal af Europa-Parlamentets medlemmer" og nægte disse adgang til Ruslands område. Denne liste er ikke offentligt tilgængelig, hvilket udelukker enhver retlig klagemulighed i modsætning til EU's indrejseforbud. Den russiske stopliste omfatter også højtstående repræsentanter for nogle EU-medlemsstaters regeringer og medlemmer af nationale parlamenter samt fremtrædende personer og mediefolk.

I betragtning af Ruslands vedvarende krænkelse af folkeretten og FN-pagten støtter EU fortsat de internationale bestræbelser på at sikre ansvarliggørelse for krigsforbrydelser og andre alvorlige forbrydelser, der er begået, herunder aggressionsforbrydelsen, samt for den massive skade, der er forvoldt. Retsgrundlaget for en særlig domstol for aggressionsforbrydelsen mod Ukraine blev fastlagt af

Kommissionen, Europarådet og Ukraine i februar 2025. Domstolen blev oprettet den 25. juni 2025 og vil efterforske og retsforfølge Ruslands aggressionsforbrydelse mod Ukraine begået af Den Russiske Føderations og dens allieredes politiske og militære ledelse, navnlig Belarus. I maj 2026 ratificerede Europa-Kommissionen også på EU's vegne konventionen om oprettelse af den internationale kravskommission for Ukraine, som vil være ansvarlig for at gennemgå, vurdere og afgøre erstatningskrav for de skader og tab, som Rusland har forvoldt Ukraine og det ukrainske folk. Den vil også være ansvarlig for at fastsætte de erstatningsbeløb, der skal betales i hvert enkelt tilfælde. Registret over skader forårsaget af Den Russiske Føderations aggression mod Ukraine blev officielt åbnet den 2. april 2024 med henblik på indgivelse af krav som det første skridt hen imod gennemførelsen af kompensationsmekanismen. Der er indledt over 140 000 efterforskningssager vedrørende krigsforbrydelser i Ukraine siden begyndelsen af den omfattende invasion. Eurojust fik tildelt nye beføjelser til at bevare, analysere og opbevare bevismateriale med henblik på at lette den videre efterforskning af krigsforbrydelser, folkedrab og forbrydelser mod menneskeheden begået på Ukraines område. Det Internationale Center for Retsforfølgning af Aggressionsforbrydelsen mod Ukraine (ICPA) blev lanceret i Eurojust i juli 2023 med deltagelse af medlemmer af EU's fælles efterforskningshold.

Den 17. marts 2023 udstedte Den Internationale Straffedomstol (ICC) en arrestordre mod præsident Vladimir Putin og Maria Lvova-Belova, kommissær for børns rettigheder i Den Russiske Føderations præsidents kontor, som bekræftede, at der er rimelig grund til at antage, at de begge bærer det strafferetlige ansvar for den ulovlige deportation og overførsel af ukrainske børn fra de besatte områder i Ukraine til Den Russiske Føderation. Den 5. marts 2024 udstedte Den Internationale Straffedomstol arrestordrer mod to højtstående russiske militærledere.

EU arbejder også tæt sammen med G7-partnerne for at sikre, at indtægterne fra indefrosne russiske statslige aktiver bidrager til Ukraines genopbygningsindsats og militære udgifter i overensstemmelse med EU-retten og folkeretten. Af Ruslands 260 mia. EUR centralbankaktiver på verdensplan er 210 mia. EUR immobiliseret i EU. I maj 2024 vedtog Rådet en retlig ramme, der gør det muligt at anvende afkastet fra disse aktiver til at støtte Ukraine. I oktober 2024 nåede G7-landene til enighed om anvendelsen af de ekstraordinære indtægter fra aktiverne til at servicere og tilbagebetale et lån på 50 mia. USD til Ukraine baseret på fremskyndede ekstraordinære indtægter, hvortil EU's bidrag vil beløbe sig til 18,1 mia. EUR. Sideløbende hermed fortsætter den komplekse debat blandt medlemsstaterne om lovligheden og de dermed forbundne risici i forbindelse med anvendelsen af selve de indefrosne aktiver. I stedet vedtog EU i april 2026 et støttelån på 90 mia. EUR til Ukraine for 2026-2027, som skal finansieres gennem fælles låntagning på kapitalmarkederne og understøttes af EU-budgettet. Ukraine er kun juridisk forpligtet til at tilbagebetale lånets hovedstol, hvis Rusland betaler det krigsskadeserstatning.

Under Vladimir Putin – og især fra 2012 og fremefter – er spillerummet for individuelle og kollektive manifestationer gradvist, men systematisk, blevet indskrænket gennem lovgivningsmæssige restriktioner og målrettet intimidering af kritikere. I årenes løb har de russiske myndigheder indført omfattende retlige restriktioner over for "udenlandske agenter" og "uønskede" og "ekstremistiske" organisationer, der har været rettet mod hundredvis af ikkestatslige organisationer (NGO'er), mens censuren af

medierne, internettet og de sociale medier er vokset betydeligt. Civilsamfundsaktører, menneskerettighedsforkæmpere, akademikere og uafhængige journalister er blevet betegnet som "udenlandske agenter", hvilket har medført, at de er er blevet chikaneret og fængslet, mens menneskerettighedsorganisationer er blevet nedlagt, og ytringsfriheden og retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed er blevet indskrænket. Undersøgende og datadreven journalistik har også været genstand for angreb, mens de statskontrollerede medier utrætteligt har bestræbt sig på at skabe et indtryk af en "belejret fæstning", der er under angreb fra "det kollektive Vesten". Den akademiske frihed er også blevet drastisk indskrænket.

Endvidere blev parlamentsvalgene i 2016 og 2021 og regional- og lokalvalgene i september 2022 afholdt i et restriktivt politisk miljø og mediemiljø, hvilket resulterede i en stor sejr for Putins parti "Et Forenet Rusland". Valgobservatører (indtil 2016) og de uafhængige medier fandt, at valgene fortsat ikke levede op til internationale standarder og var præget af svindel, mobilisering på arbejdspladsen, systematisk udelukkelse af oppositionen og andre uregelmæssigheder. I september 2023 afholdt Den Russiske Føderation regionalvalg, herunder i de besatte områder i Ukraine, som blev fordømt af EU og anset for ulovlige og illegitime. Valgobservatører i vælgerrettighedsorganisationerne Den russiske valgobservatør og Golos erklærede, at regionalvalget var endnu mindre retfærdigt og frit end foregående valg. Russiske borgeres stemmeret er blevet forringet i en sådan grad, at disse valg kan anses for at være helt blottet for ægte demokratiske principper.

Efter i 2018 at have påbegyndt sin fjerde præsidentperiode gennemførte Vladimir Putin i 2020 forfatningsændringer, som vil gøre det muligt for ham at forblive ved magten efter 2024 (teoretisk indtil 2036). I marts 2024 sikrede Vladimir Putin sig sin femte præsidentperiode med 87,28 % af stemmerne og en valgdeltagelse på 77,44 % ved et valg, der blev anset for udemokratisk. Dette "præsidentvalg" fandt sted i et stærkt begrænset miljø og under intens propaganda. EU udsendte en erklæring om det russiske præsidentvalg, som på ny bekræfter, at det hverken nu eller i fremtiden anerkender afholdelsen af disse såkaldte valg på ukrainsk område eller resultaterne heraf. Josep Borrell, Unionens daværende højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og sikkerhedspolitik/næstformanden for Kommissionen (HR/NF), erklærede, at valget var baseret på undertrykkende love, var præget af fraværet af nogen form for troværdig konkurrence og uafhængige medier, vilkårlige tilbageholdelser og forfølgelse af politiske oppositionsledere, repræsentanter for civilsamfundet og journalister og også var præget af Aleksej Navalnyjs pludselige død under hans forvaring i en af Ruslands barskeste straffekolonier. Desuden var det anden gang i træk, at Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) ikke havde været i stand til at observere et valg i Den Russiske Føderation (efter parlamentsvalget i 2021).

Efter et årti med en stadig tiltagende indskrænkning af det offentlige rum under Vladimir Putin begyndte en ny runde af indenlandsk politisk undertrykkelse, efter at Aleksej Navalnyj vendte tilbage til Rusland i januar 2021, og den er tiltaget drastisk siden Ruslands omfattende invasion af Ukraine i februar 2022. Enhver uenighed eller afvigelse fra den officielle udlægning af begivenhederne straffes, og kritiske røster i samfundet er blevet yderligere kriminaliseret. EIU's demokratiindeks for 2024 karakteriserer Rusland som et "autoritært styre", der rangerer som nr. 150 ud af

167 lande. I World Press Freedom Index 2026 blev Rusland rangeret som nr. 172 ud af 180 lande, idet næsten alle uafhængige medier enten er blevet forbudt eller udsat for militær censur. FN's særlige rapportør om menneskerettighedssituationen i Den Russiske Føderation, Mariana Katzarova, har adskillige gange fremhævet, at menneskerettighedssituationen i Rusland er blevet betydeligt forværret siden invasionen af Ukraine med et mønster af undertrykkelse af borgerlige og politiske rettigheder.

Siden den 24. februar 2022 er 20 000 krigsmodstandere blevet tilbageholdt i Rusland, og der er i øjeblikket over 6 500 politiske fanger ifølge OVD-Info. EU har fordømt den systematiske undertrykkelse af NGO'er, civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsforkæmpere og uafhængige journalister både i og uden for Rusland og støtter fortsat russere, der har udtalt sig om eller protesteret mod krigen i Ukraine. EU har gentagne gange bekræftet sin solidaritet med alle russere, der er blevet retsforfulgt, fængslet eller intimideret for fortsat at kæmpe for menneskerettighederne og for at tale sandt om regimets ulovlige handlinger.

I 2024-2025 er opløsningen af borgerlige frihedsrettigheder fortsat og udvidet med nye love, der giver mulighed for retsforfølgning af mindreårige helt ned til 14 år for "sabotage", konfiskation af ejendom for antikrigserklæringer, hårdere straffe for forræderi, opdigtede straffesager ved hjælp af tortur, trusler og provokationer, forfølgelse af private ytringer, primært på internettet, forbud mod alle "udenlandske agenter", der deltager i uddannelsesaktiviteter, herunder udgivelse af bøger og afholdelse af forelæsninger. I 2026 har internetcensuren nået et hidtil uset niveau med øget statslig kontrol over internetinfrastrukturen, hvilket forhindrer adgang til globale beskedapps og sociale medieplatforme, gradvist kriminaliserer brugen af VPN, tvinger brugerne til at anvende statskontrollerede applikationer og indebærer omfattende forstyrrelser og nedlukninger af det mobile internet.

GÆLDENDE AFTALER

Partnerskabs- og samarbejdsaftalen, der blev undertegnet i juni 1994, er fortsat retsgrundlaget for forbindelserne mellem EU og Rusland. Aftalen, der oprindeligt skulle gælde i ti år, er siden blevet stiltiende forlænget hvert år. Partnerskabs- og samarbejdsaftalen etablerede en ramme for politisk dialog og samarbejde, herunder regelmæssige høringer om menneskerettigheder og topmøder to gange om året på præsidentniveau. Alle institutionelle dialoger under partnerskabs- og samarbejdsaftalen har imidlertid været suspenderet siden 2014.

På topmødet i Skt. Petersborg i 2003 blev EU og Rusland enige om at styrke deres samarbejde ved at skabe fire "fælles rum" for: 1) økonomien, 2) frihed, sikkerhed og retfærdighed, 3) ydre sikkerhed og 4) forskning, uddannelse og kultur. Sideløbende hermed blev politikken vedrørende den nordlige dimension mellem EU, Rusland, Norge og Island fornyet i 2007 og fremmede grænseoverskridende samarbejde i Østersø- og Barentsregionen. I 2008 blev der indledt forhandlinger om en ny aftale mellem EU og Rusland for at medtage "retligt bindende forpligtelser" på områder som politisk dialog, retfærdighed, frihed, sikkerhed, økonomisk samarbejde, forskning, uddannelse, kultur, handel, investeringer og energi. Der blev i 2010 lanceret et "partnerskab for modernisering". Forhandlinger om en visumlempelsesaftale blev afsluttet i 2011. Ruslands invasion af Krim førte imidlertid til suspenderingen af alle disse forhandlinger

og processer. Det Europæiske Råd suspenderede i 2014 samarbejdet med Rusland (med undtagelse af det grænseoverskridende samarbejde og de mellemfolkelige kontakter). Efter Ruslands omfattende invasion af Ukraine i februar 2022 blev al ny EU-finansiering suspenderet. Alt resterende samarbejde blev også suspenderet.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet godkendte i 1997 partnerskabs- og samarbejdsaftalen i henhold til "proceduren med samstemmende udtalelse".

Parlamentet har vedtaget en række beslutninger om Ukraine, som fordømmer Ruslands ulovlige annektering af Krim i 2014 og landets rolle i forbindelse med destabiliseringen af det østlige Ukraine. I sine beslutninger af 11. juni 2015 om den strategiske militære situation i Sortehavsområdet efter Ruslands ulovlige annektering af Krim og af 12. marts 2019 om status for de politiske forbindelser mellem EU og Rusland støttede Parlamentet EU's sanktioner og understregede behovet for at yde mere ambitiøs finansiel bistand fra EU til det russiske civilsamfund og fremme mellemfolkelige kontakter på trods af de vanskelige forbindelser. I beslutningen fra 2019 om status over de politiske forbindelser mellem EU og Rusland gav det udtryk for stor bekymring over Ruslands internationale adfærd, navnlig i landene i Det Østlige Partnerskab. I beslutningen kritiseres også forværringen af situationen med hensyn til menneskerettighederne og de grundlæggende frihedsrettigheder i Rusland, og det foreslås, at Rusland ikke længere betragtes som en "strategisk partner" for EU. I september 2021 vedtog Parlamentet en henstilling om retningen for de politiske forbindelser mellem EU og Rusland, der kræver, at EU "sikrer, at ethvert yderligere engagement med Kreml vil afhænge af sidstnævntes løfte om at bringe sin interne aggression mod sit eget folk til ophør, standse den systemiske undertrykkelse af oppositionen og [...] politiske fanger og [...] civilsamfundsorganisationer [...], ophæve eller ændre alle love, der er uforenelige med internationale standarder, såsom dem, der vedrører "udenlandske agenter", [...] og bringe sin eksterne aggression mod nabolandene til ophør". Den opfordrer EU til at have klart definerede røde linjer og afstå fra at fortsætte samarbejdet med Rusland udelukkende med henblik på at holde dialogkanalerne åbne. Den opfordrer også til en vision og en strategi for fremtiden for EU's forbindelser med et frit, fremgangsrigt, fredeligt og demokratisk Rusland.

Inden 2014 var Parlamentet tilhænger af en ny, omfattende aftale med Rusland baseret på fælles værdier og interesser. Parlamentet har imidlertid gentagne gange givet udtryk for stærk bekymring over forholdene i Rusland i forbindelse med respekten for menneskerettighederne, retsstatsprincippet og demokratiets tilstand som f.eks. over love mod såkaldt "LGBTIQ+-propaganda", afkriminalisering af mildere grader af vold i hjemmet, den hårde linje, der føres over for uafhængige NGO'er eller NGO'er, der modtager finansiering fra lande uden for Rusland etc. Parlamentet har i særlig grad fordømt det uhørt store omfang af krænkelser af menneskerettigheder, som begås mod Krims befolkning, især mod tatarer. I 2018 anmodede det om løsladelse af den ukrainske filminstruktør Oleg Sentsov, som havde modsat sig den ulovlige annektering af Krim, og tildelte ham Sakharovprisen. Sentsov blev løsladt i 2019 som led i en udveksling af fanger mellem Rusland og Ukraine. Parlamentet fordømte på det kraftigste drabsforsøget på Aleksej Navalnyj i 2020.

Siden begyndelsen af den russiske angrebskrig mod Ukraine har Parlamentet vedtaget adskillige beslutninger, der fordømmer Ruslands aggressionsforbrydelse og de forbrydelser, der blev begået i kølvandet herpå, og har givet udtryk for sin urokkelige støtte til Ukraines uafhængighed, suverænitet og territoriale integritet inden for dets internationalt anerkendte grænser.

I perioden efter Ruslands omfattende invasion af Ukraine har Parlamentet bakket kraftigt op om stærke og effektive EU-sanktioner som et vigtigt instrument mod Den Russiske Føderation, Belarus og Den Russiske Føderations allierede. Det har opfordret til konfiskation af russiske aktiver, som EU har indefrosset, og til, at disse anvendes til genopbygningen af Ukraine og erstatning til ofrene for Ruslands aggression. Med hensyn til samarbejdet om sanktioner i hele verden har Parlamentet opfordret partnerne til at tilpasse sig disse sanktioner og er bekymret over, at flere tredjelande samarbejder med Rusland og hjælper landet med at omgå sanktionerne.

I sin beslutning af 23. november 2022 betegnede Parlamentet Rusland som en statssponsor for terrorisme og som en stat, der anvender terrormidler, og opfordrede det internationale samfund til at stå sammen om at retsforfølge alle, der er ansvarlige for krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og aggressionsforbrydelsen. I flere beslutninger har Parlamentet opfordret til, at præsident Putin, andre russiske ledere og deres belarusiske allierede drages til ansvar for den aggressionsforbrydelse, de har begået. I sin beslutning af 19. januar 2023 støttede Parlamentet oprettelsen af en særlig international domstol til retsforfølgning af aggressionsforbrydelsen mod Ukraine begået af Den Russiske Føderations og dens allieredes politiske og militære ledelse, navnlig Belarus. Det støtter også fuldt ud den igangværende efterforskning, som anklageren ved ICC foretager af situationen i Ukraine og påståede krigsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden og folkedrab. Parlamentet så også med tilfredshed på ICC's udstedelse af arrestordrer mod Vladimir Putin og Maria Lvova-Belova, Ruslands kommissær for børns rettigheder, på grund af ulovlige deportationer af ukrainske børn til russisk territorium. I maj 2025 fordømte Parlamentet på det kraftigste Ruslands "folkedrabsstrategi" med støtte fra Belarus, der har til formål at udslette den ukrainske identitet med tvangsforflyttelse og deportation af ukrainske børn, ulovlig adoption af dem samt mord og tvungen russificering og militarisering. I marts 2026 fordømte Europa-Parlamentet Ruslands tvangsrekruttering af udenlandske statsborgere, navnlig fra Afrika, som en alvorlig krænkelse af menneskerettighederne og folkeretten.

Parlamentet fordømte også det russiske regimes systematiske forfalskning af historien med henblik på at retfærdiggøre dets ulovlige krig mod Ukraine, dets manglende ansvarliggørelse for sovjetiske forbrydelser, dets forherligelse af stalinistisk totalitarisme samt dets bevidste obstruktion af historisk forskning og afviste bestræbelserne på at undergrave Ukraines historie og identitet.

I sin henstilling af 8. juni 2022 om EU's udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik efter den russiske angrebskrig mod Ukraine opfordrede Parlamentet indtrængende den daværende HR/NF, Josep Borrell, til at følge en holistisk tilgang til Den Russiske Føderation og opgive ethvert selektivt engagement med Moskva i lyset af de grusomheder og krigsforbrydelser, der blev organiseret af russiske politiske eliter og

begået af russiske tropper, deres stedfortrædere og lejesoldater i Ukraine og andre steder.

I sin beslutning af 16. februar 2023 anerkendte Parlamentet, at den russiske angrebskrig grundlæggende har ændret den geopolitiske situation i Europa, og opfordrede derfor EU til at træffe modige og omfattende politiske, sikkerhedsmæssige og finansielle beslutninger og fortsætte den internationale isolation af Den Russiske Føderation.

Samtidig mener Parlamentet, som det har understreget i sin beslutning af 6. oktober 2022 om Ruslands eskalering af sin angrebskrig mod Ukraine, at Kommissionen, Tjenesten for EU's Optræden Udadtil og medlemsstaterne bør begynde at overveje, hvordan man kan samarbejde med Rusland i fremtiden, og hvordan landet kan hjælpes med en vellykket overgang fra et autoritært regime til et demokratisk land, der giver afkald på revisionistiske og imperialistiske politikker.

Før angrebskrigen begyndte, havde Parlamentet allerede i årevis fordømt det russiske regimes indenlandske undertrykkelse og den stadige forværring af menneskerettighedssituationen i landet. Da Rusland indledte sin angrebskrig mod Ukraine, gentog Parlamentet sin stærkeste fordømmelse, navnlig af de alvorlige begrænsninger af menings- og ytringsfriheden, retten til frit at deltage i fredelige forsamlinger og til foreningsfrihed og de systematiske overgreb på civilsamfundsorganisationer, menneskerettighedsforkæmpere, de uafhængige medier, advokater og den politiske opposition. Parlamentet har også beklaget den stærkt undertrykkende russiske lovgivning, herunder loven om "udenlandske agenter" og "uønskede organisationer", ændringerne af straffeloven og loven om massemedier, som anvendes til at udøve juridisk chikane mod kritikere i indland og udland og til at undergrave de uafhængige medier. Det har endvidere fordømt den fortsatte og stigende censur i Rusland.

Parlamentet har navnlig gentagne gange fordømt Rusland for domfældelsen af Aleksej Navalnyj, der blev tildelt Europa-Parlamentets Sakharovpris i 2021. Da flere aktivister blev arresteret og fængslet, vedtog Parlamentet en beslutning af 7. april 2022 om den stigende undertrykkelse i Rusland og en anden beslutning af 20. april 2023, der fordømte den stigende undertrykkelse i Rusland, navnlig sagerne om Vladimir Kara-Murza og Aleksej Navalnyj. Som led i kampagnen "Befri Navalnyj" lod Parlamentet i juni 2023 opføre en tro kopi af den fængselscelle (SHIZO), hvor Aleksej Navalnyj skulle afsone sin dom på 19 år, foran Parlamentets bygning i Bruxelles. Den 29. februar 2024 vedtog Parlamentet en beslutning efter Aleksej Navalnyjs pludselige død, der betegnede den som et "mord", som den russiske regering og Vladimir Putin personligt bærer et strafferetligt og politisk ansvar for, og hvori det fordømte det russiske regimes optrapning af menneskerettighedskrænkelserne.

Parlamentet har givet udtryk for sin solidaritet med og støtte til de mennesker i Rusland og Belarus, der protesterer mod Ruslands angrebskrig mod Ukraine, og har krævet, at medlemsstaterne beskytter og giver asyl til russere og belarusere, der forfølges for at have udtalt sig mod krigen, samt russiske og belarusiske desertører og militærnægtere af samvittighedsgrunde. Det har også opfordret EU-institutionerne til at samarbejde med russiske demokratiske ledere og civilsamfundet og støtter oprettelsen af en demokratiplatform for Rusland, som Europa-Parlamentet skal

være vært for. Europa-Parlamentets formand mødtes i 2022 med repræsentanter for den russiske opposition, og Underudvalget om Menneskerettigheder udveksler regelmæssigt synspunkter med uafhængige russiske journalister, civilsamfundet og repræsentanter for oppositionen. I juni 2023 arrangerede en række medlemmer af Europa-Parlamentet også en rundbordsdiskussion om fremtiden for et demokratisk Rusland med deltagelse af repræsentanter for EU-institutionerne, MEP'er og fremtrædende repræsentanter for alle grene af de russiske frie medier og den politiske opposition.

Den 14. februar 2024 arrangerede Gruppen for Demokratistøtte og Valgkoordinering og Europa-Parlamentets Delegation for Forbindelserne med Rusland i fællesskab en konference, hvor repræsentanter for den russiske opposition og menneskerettighedsadvokater blev indbudt til at drøfte betydningen af præsidentvalget.

Den 25. april 2024 afholdt Parlamentet inden sin pause en vigtig afstemning og konkluderede, at det såkaldte præsidentvalg i Rusland fra den 15. til den 17. marts var ulovligt og udemokratisk, og fordømte i klare vendinger det ulovlige såkaldte valg, der blev afholdt i de midlertidigt besatte områder i Ukraine. Parlamentet opfordrede også indtrængende EU's medlemsstater og det internationale samfund til ikke at anerkende resultatet af præsidentvalget som lovligt, da det hverken var frit eller retfærdigt, ikke opfyldte de grundlæggende internationale valgstandarder og dermed manglede demokratisk legitimitet.

Siden begyndelsen af den 10. valgperiode i juli 2024 har Europa-Parlamentet bekræftet sin fortsatte støtte til Ukraine og fordømt Ruslands aggression gennem en række beslutninger.

Forbindelserne med russiske lovgivere fandt primært sted gennem Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg, som er et interparlamentarisk forum, der blev oprettet ved partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem EU og Rusland. Mellem 1997 og 2014 fungerede Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg som en stabil platform for udviklingssamarbejde og dialog mellem delegationer fra Europa-Parlamentet og Ruslands føderale forsamling. Siden marts 2014 har Parlamentet imidlertid afbrudt disse interparlamentariske møder i overensstemmelse med de restriktive foranstaltninger, som EU har truffet som reaktion på den ukrainske krise. Ikke desto mindre mødes Parlamentets delegation til Det Parlamentariske Samarbejdsudvalg EU-Rusland fortsat regelmæssigt for at analysere og afholde debatter om konsekvenserne af Ruslands angrebskrig mod Ukraine for verden og internt i landet og navnlig om de russiske myndigheders stigende undertrykkelse af det russiske civilsamfund. I den forbindelse udveksler delegationen synspunkter med repræsentanter for den russiske opposition, menneskerettighedsforkæmpere, civilsamfundet, ikkestatslige organisationer og uafhængige journalister samt med internationale eksperter. I juni 2025 afholdt delegationen et fælles møde med Udenrigsudvalget med deltagelse af Julija Navalnaja og to tidligere politiske fanger, nemlig Vladimir Kara-Murza og Ilja Jasjin.

Parlamentet har ikke været indbudt af Rusland til at overvåge valg siden 1999.

DG EXPO
05/2026